

С Т А Н О В И Щ Е

от

доц. д-р Атанас Георгиев Атанасов,

Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „*Финанси, застраховане и осигуряване*“

Автор: Олеся Станиславовна Безпарточна

Тема: *Усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическа диагностика в селскостопанските предприятия на Украйна*

Научен ръководител: *проф. д. ик. н. Игор Бритченко*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 80 от 24.03.2021 г. на ректора на Висшето училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „*Усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическа диагностика в селскостопанските предприятия на Украйна*“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „*Финанси, застраховане и осигуряване*“

Авторът на дисертационния труд е *Олеся Станиславовна Безпарточна* – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Финанси“ с научен ръководител *проф. д. ик. н. Игор Бритченко* от Висшето училище по застраховане и финанси.

Предадените от докторанта материали включват следните документи: автобиография, дисертационен труд и автореферат към него, 11 броя научни публикации и анотациите към тях, справка за приносите в дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Олеся Безпарточна завършва инженерна специалност в областта на геодезията и картографията през 2012 година в националния университет на Кременчуг „Михаил Остроговски“. След това продължава образованието си в Полтавския институт за икономика и право, където следва финанси и кредит. В периода от 2004 година досега докторантът натрупва практически стаж на разнообразни работни места, като последно работи като асистент в Авиационния институт към Националния космически университет на Краков.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е несъмнено актуална. Всяко предприятие се стреми към усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическата си диагностика. От тази гледна точка трудът е посветен на важен за практиката въпрос и формулировката му има потенциала за научни приноси в рамките на изложението.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, списък с използваната литература и приложения. Изложението е обогатено с общо 36 таблици, 19 фигури, 29 формули и приложение. Цитираните публикации са общо 248 на брой, което показва много добро познаване на литературата по разглеждания проблем.

Първата глава е посветена на теорията и методологията в областта на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия. В нея последователно са разгледани теоретичните основи на икономическата диагностика, икономическата диагностика на ефективността на стопанската дейност и някои нейни методологически аспекти. Тук докторантът прави преглед на редица научни изследвания по въпроса и систематизира някои основни теоретични постановки, като аспектите на проявата на съвременната икономическа диагностика, нейната характеристика като процес, групите показатели за оценка на ефективността на стопанската дейност и други. По-нататък, на основата на статистическа информация за дейността на селскостопанските предприятия в Украйна е предложена оценка на ефективността на дейността им. Това е важна част от анализа в първата глава на дисертационния труд, тъй като предлага систематизирана информация за този тип предприятия и обосновка на това доколко ефективни са те.

Обект на втората глава на дисертационния труд са състоянието и оценката на ефективността на диагностиката на селскостопанските предприятия в Украйна. В хода на изложението в тази част на труда докторантът разглежда и анализира критично редица проблеми, свързани с информационното осигуряване, което обезпечаваше условията за коректна икономическа диагностика на дейността на тези предприятия. След задълбочен анализ

докторантът констатира, че основен проблем пред реализирането на икономическа диагностика е липсата на достатъчен финансов ресурс за тази дейност. Това на практика възпрепятства фирмите в Украйна да достъпват необходимите за тях данни и информация, въз основа на която да извършват съответната диагностика.

Липсата на финансов ресурс се отразява на качеството на диагностиката и оттам – на управлението на тези селскостопанските предприятия в Украйна. Както докторантът коректно посочва в резултат от анализа си, тези предприятия работят както с отчетна, така и с информация, която не се отчита, за целите на организирането и планирането на своята дейност. Докторантът предлага систематизация на източниците на информация за реализирането на икономическата диагностика на предприятията в Украйна, като идентифицира общо шест броя такива източници с отчетна информация: законодателни актове, планова и нормативна документация, първични, счетоводни и статистически данни, счетоводни отчети, статистически отчети и оперативни отчети и пет броя източници на неотчетна информация: материали за селективни и специални наблюдения, актове от ревизии и съвещания, материали от маркетингови изследвания и аналитични отчети, инструкции от търговски банки и нефинансови органи и друга справочна информация. Въз основа на извършения анализ на източниците на информационно осигуряване на диагностиката на икономическата дейност на фирмата, докторантът предлага изисквания за нейното информационно осигуряване. За целите на труда си докторантът идентифицира десет селскостопански предприятия в Украйна, чиято икономическа и финансова диагностика анализира. Резултатите показват, че тези десет предприятия използват достатъчно широк според докторанта набор от средства за извършване на икономическа диагностика.

Третата глава е посветена на начините за усъвършенстване на организационния и финансовия механизъм на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна. Тук авторът предлага комплексен подход, въз основа на който, според нея, се идентифицират три типа информационни потоци: в стопанството, изходни и външни. Интересното е, че авторът предлага собствен алгоритъм за формирането на този подход, което би улеснило прилагането му. Отделно са идентифицирани и систематизирани различните елементи на риска на информационната система в процеса на икономическа диагностика на селскостопанските предприятия. Така се оформя една информационна система в помощта на икономическата и финансовата диагностика на дейността на тези предприятия, и тази система е оценена чрез провеждането на анкетно проучване. Благодарение на резултатите от анкетното проучване докторантът доказва, че се постига намаляване на условната степен на риска за предприятията, което има важно значение за тях.

В рамките на заключението са представени основните изводи от изследването.

Към момента на представяне на материалите по процедурата за присъждане на ОНС „доктор“ няма доказателства за плагиатство от страна на дисертанта по смисъла на българското законодателство.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Докторантът Олеся Безпарточна е дефинирала общо пет броя приноси, два от които с теоретичен и три с практико-приложен характер. Приемам приносите така, както са формулирани и считам, че отразяват качествата на представения за изготвяне на становището труд.

Така приносите с теоретичен характер са предложеният методически инструментариум за икономическа диагностика на ефективността на стопанската дейност и дефинирането на теоретико-методологичните основи за използването на комплексното информационно обезпечение на отделните етапи на вземане на управленски решения за селскостопанските предприятия. Като приноси с практико-приложен характер се дефинират усъвършенстването на концептуалните основи за разработката и внедряването на комплексна програма за реализиране на диагностика на ефективността на селскостопанските предприятия, внедряването на методологически инструментариум за прогнозирането на състоянието на ресурсното осигуряване на селскостопанските предприятия по видове ресурси (материални, трудови и финансови) с помощта на икономико-математическото прогнозиране и разширяването на икономическата диагностика на ресурсния потенциал на селскостопанските предприятия при отчитането на иновационното обезпечаване на процеса по тяхното управление.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът Олеся Безпарточна е представила общо 11 броя научни публикации. Всички те са посветени на темата на дисертационния труд и представят отделни аспекти от изследваните в него проблеми. Шест от представените публикации са научни статии, пет – доклади на научни конференции. Три от публикациите са самостоятелни, останалите осем – в съавторство, което показва способността на докторанта да работи заедно с други колеги-учени по различни научни проблеми.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Въз основа на представената информация за научните публикации на докторанта, тя изпълнява националните минимални изисквания за присъждането на ОНС „доктор“.

7. Автореферат

Авторефератът представя коректно в сбит вид основните положения от дисертационния труд, приносите и публикациите по него. Той отговаря на възприетите изисквания и добри практики за изготвянето на подобен род научни разработки.

8. Критични забележки, въпроси и препоръки

На стр. 191 (в Таблица 3.17.) в много сбит вид са представени резултатите от 10 математико-икономически модели за прогнозиране на общия потенциал на селскостопанските предприятия в Украйна. От представените резултати от тези модели възникват два въпроса към докторант Олеся Безпарточна:

1. При различните модели са получени различни по знак коефициенти пред x_4 – стойност на финансовите ресурси, като при едни предприятия (модели) коефициентът пред x_4 е положителен, а при други отрицателен. Това означава, че за едни предприятия стойността на финансовите ресурси (x_4) оказва положително въздействие върху общия потенциал (y), а при други предприятия (модели) има отрицателно въздействие. Какви могат да бъдат причините за тези различни по вид влияния на финансовите ресурси към общия потенциал?
2. При някои селскостопански предприятия (модели) като СООО „Калашник“, СООО „Злагода“, ООО „Полтава-Сад“ и други е получена голяма промяна на общия потенциал през 2020 г. в сравнение с 2019 г. Доколко надеждни са резултатите от използваните модели и на какво може да се дължи тази голяма промяна на стойността през 2020 г. в сравнение с 2019 г.?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията за присъждане на ОНС „доктор“.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Олеся Безпарточна в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“ във ВУЗФ.

29.04.2021 г.

Гр. София

Изготвил становището:

(доц. д-р Атанас Атанасов)